

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXVIII

Leden 2019

číslo 1

Zimní den

Za stromy které bez nás samy
pohubly tolik od mrazu
vychází slunce z čerstvé rány
při zemi trav se drží tma

je velké ticho mezi námi
neznámá zvěť už ustala
brodit se lesy Zotvírány
zůstaly sny a do rána

počalo hojně sypce sněžít

Kam oko dohlédne sníž leží
a přes pole kdo cestu má
pevně se halí do kožichu

A dospělý v tom přísném tichu
prosí a žebra o něhu
a chtěl by všechno teplé zlato
čurané dětmi do sněhu

Jan Skácel

Island, 1959

Úvodem

Děkujeme Vám všem, kteří jste v loňském roce cokoliv dobrého komukoliv prokázali, od pozdravu, péče o těžce nemocné až po pomoc lidem v nouzi. Do nového roku Vám i sobě přeji, abychom byli tvůrci Ježíšova pokoje. František, biskup římský, pro tento program pracuje. Mluví s nejrůznějšími lidmi, přivádí k setkání i vzájemné protivníky. Jejich smíření se mu vždy nepodaří, každý máme svou hlavu. Nikomu nepodlézá, sám přiznává, že je hříšník. Velice myslí na potřebné. Naši páni protestují proti komunistům prosazujícím zdanění církevních restitucí. Na prezidenta a premiéra si ale netroufnou. Kvůli kterým jiným nespravedlnostem jsme se ozvali? Opět uslyšíme, že nám jde jen o majetek. Potřebujeme se zasazovat o dodržování lidských práv. Dlouho trvalo, než jsme k nim došli. Kdo jiný by je měl více hájit než my, Blahopřejeme ukrajinské pravoslavné církvi k její samostatnosti. Přejeme jí, aby si udržela svobodu od Ruska i od jakéhokoliv politického vlivu. Přeji „Pokoj dalekým i blízkým“.

/v

MARNÉ VOLÁNÍ

Umřel poslední farník jedné mé bývalé farnosti, 65 roků, kamarád 40 let. Hned nato se v neděli četlo ve 3 čteních celkem 10x „Radujte se!“ Může se jeho žena radovat? Ano, může! Ona je totiž křesťanka. Ví, že její drahý slaví už trvale svátky u Cíle. Napadlo mne: může být někdo někdy bez radosti? Třebaže je křesťan? Ano, může. Třeba když pomyslí na nešťastné děti rozvedených rodičů, kteří sice neumřeli, žijí, ale hádají se před dětmi, kdy a kdo je bude mít o svátcích. Z toho se nemůžeme radovat, z těch zločinů. To je bezútěšné... Lopata je jednou hodí do ohně neuhasitelného, hrozí Jan Baptista (Mt 3,10-12). Bylo by lépe uvázat jim na krk mlýnský kámen a ponořit je do hlubiny moře, přitvrdí sám Ježíš! (Mt 18,6). Když jsem roku 1937 zasedl v 1. třídě, bylo nás 39 dětí a jen jeden hoch byl z rozvedené rodiny, jeho táta pil. Dnes jsou už rozvody běžné; ale i v té hrozně mravní bídě by měli takoví rodiče brát ohled na děti. A abych skončil pozitivně, znám mnohé případy, kdy títo viníci k stáru litují a kají se. Aspoň takhle se zachrání před „lopatou“ Jana Baptisty i před „mlýnským kamenem a mořskou hlubinou“, kterými hrozí Ježíš.

Jan Rybář

Skrze spoustu tvých pomocníků, prostředníků, zástupců a katů, kteří mě odstrkovali, působili, že jsem mrznul, všechno zahalovali, nepustili mě k tobě - skrze toto všechno a skrze všechny, snažil jsem se, můj Bože, přece jen dostat se k tobě.

*Janusz Korczak,
veliký pedagog a zakladatel domova
sirotků polských i židovských*

Nepřeji nikomu nic zlého. Neumím to. Nevím, jak se to dělá ...

*z deníku J. Korczaka, v den, kdy - ač
nemusel - šel se svými dětmi do Osvětimi*

Židé si každé ráno - při uvazování tfilin na ruku - ovíjejí konec řemínku třikrát okolo prostředníčku se slovy:

- „Zasnoubím si tě navěky,
- zasnoubím si tě spravedlností a právem,
milosrdenstvím a slitováním,
- zasnoubím si tě věrností a poznáš
Hospodina.“ (Oz 2:12-22)

Každé ráno židé začínají svou modlitbu slovy: „Otče náš, Milosrdný, který prokazuješ milosrdenství, smiluj se nad námi a vlož do našich srdcí porozumění a umění naslouchat, učit se a vyučovat, sřezit a konat a láskou naplnit všechna slova učení Tvé Tóry.“

ZA KÝM BY JEŽÍŠ DNES PŘIŠEL? (z debaty chlapů)

- Nevím, proč by měl přijít zrovna dnes, ale když nad tím uvažuji, nejspíš by přišel k těm, kteří ho nejvíce potřebují. Nemyslím si, že by přišel do Vatikánu, aby svou mocí napravil ty, kteří smýšlejí pyšně. Ani by nepožádal o nocleh v Arcibiskupství pražském. Šel by k těm ponížným. Arcibiskup Bezák by se s ním snad setkat mohl. Myslím, že by začal s reformou církve odspoda, jako sv. František. Chodil by do věznic a mezi (z katolického hlediska) morálně zkaženě.

Míst, která by si mohl vybrat, je celá řada v Africe a v Jižní Americe, Číně, Indii ... Nevystoupil by s přednáškou v Tedu, nebo americké celonárodní televizi. Možná by hledal věrné mezi těmi, kteří v Holandsku nepřetržitě slouží mši, aby tím zabránili vstupu do kostela policii a nucené vystěhování odmítnutých žadatelů o azyl. No a taky by navštívil ostrov Lesbos.

Myslím, že by své učedníky vyhledával mezi těmi, kteří zakusili nějaký životní karambol. Myslel by na děti, jejichž rodiče se rozvádějí a na ty rodiče. Vysílal by do světa skupinky, které by pomáhaly manželům, kteří mají konfliktní vztah, nebo kterým již vztah vyhořel. Šířili by radostnou zvěst o tom, že v manželství lze žít ne vždy šťastně, ale vcelku spokojeně.

Snad by začal s podporou rodin u mužů. Vybíral by si ty, kteří mu porozumí a budou dál sami opakovat to, co jim ukázal, jak o lidech smýšlet, jak je mít rád a jak jim pomáhat. Možná by zakládal mužské skupiny na celém světě.

No a pak by dělal ještě to či ono, o čemž tu nelze psát, jelikož by to vzbudilo i naše (též moje) pohoršení.

P. K.

- Anebo by přišel jako žena, třeba. Seděla by při nějakém nejnepějším kázání - možná i jiné církve, než ŘKC - nevydržela by to a šla by dopředu k mikrofonu říci, že kázající přehání či manipuluje, že takto se její Otec nechová. Ochranka by ji vyvedla, ostatní věřící na bohoslužbě by se jí vysmáli, rodina by jí omlouvala vyšnitím smyslů. Ona by dál vychovávala své dítě se svým partnerem a se skupinou kamarádek a kamarádů by se zdomakovala ve studiu a výkladu Bible, pořádala by setkávání, žili by třeba i na nějaké ekologické farmě, provozovali lesní školku či domácí hospic a místo ukamenování, upálení či ukřižování by „jen“ svým způsobem života byla příkladem až do smrti. A na světě by jich bylo ne jedna, ale stovky, možná tisíce, a též mimo „křesťanská“ území.

D. S.

Paříž 1929

CO DĚLAT S KOSTELY, KTERÉ SE POSTUPNĚ STÁVAJÍ ZBYTEČNÝMI?

Zdá se, jako by Evropa přijala za samozřejmost, že křesťanství patří mezi pozůstatky minulosti, které není třeba oživovat. Že přestalo znamenat přínos životu současného člověka. Jako by Ježíšovo dílo ztratilo svou důležitost a mělo ustoupit něčemu novému, modernímu. V mém životě naproti tomu evangelium nezastaralo. V listopadu 2018 se bude v Římě konat konference o využití mnohých kostelů, které se stávají přebytečnými. Mrzí mě samozřejmost, s jakou se při ohlašování zmíněné konference uvádějí důvody jako např. postupující sekularizace, úbytek povolání a ekonomické problémy.

Už samotný název konference (Copak už tu nebydlí Bůh?) je pozoruhodný, zejména když si vzpomenete, kde je v Písmu svatém poprvé užito označení dům Boží (Gn 28,17). Nebylo to v budově, jak se obecně myslí, ale u potoka, kde praotec Jákob pochopil, že Bůh Izraele nebydlí jen na nějakém vyhrazeném místě. Je přítomen i v Jákobově opuštěnosti a obavách. Jsme šťastni, že Pán Bůh bydlí i jinde než v budovách, neobsáhne ho ani nebe a Země. A jsme rádi, že když se scházíme k naslouchání Božímu slovu a konání části odkazu našeho Pána Ježíše Krista, máme v kostele střechu nad hlavou. Kostely jsou místa promodlená, naplněná radostí i bolestí našich předků, jejich slzami štěstí i zármutku.

Postupující sekularizace

Na současném stavu není Církev bez viny. Francouzská revoluce v roce 1789 a její následné krutosti, vyděsily celou Evropu. Hierarchii se zdálo, že nezbyvá než jakékoli změny odmítnout. Přitom bylo možné, a přímo ve Francii přišli laici kolem roku 1830 s návrhem, aby se církev přidala na stranu potřebných. Návrh byl odmítnut. Církev se až na výjimky naopak těšněji přimkla ke stávajícímu společenskému řádu. Představitelé církve se podíleli na správě státu. Spokojili se se zajištěním místem mezi honorací společnosti a s tím, že lidé navštěvovali nedělní mše a projevovali církevním představitelům

úctu. Tím se v 19. století vyřadila z ovlivňování společenského pohybu. Ukázalo se, že evangelium pro ni přestalo být prvořadým zájmem. Zatímco Ježíš se zastával trápených a ponížovaných lidí, církev ve svých vrcholných představitelích nic nenamítala proti tomu, že lidé v továrnách i domácích dílnách pracují celé dny v nezdravém prostředí, s nedostatečným platem a bez sociálního zajištění. (K výjimkám patřil např. biskup z Bergama, který osobně podporoval rodiny stávkujících dělníků, jak svědčí jeho sekretář, pozdější papež Jan XXIII.) Protože se jich církev nezastala, nezbylo dělníkům

než odejít tam, kde jim pomocnou ruku podali. Až papež Lev XIII. roku 1891 popsal v encyklice *Rerum novarum* otřesnou situaci pracujících lidí v továrnách. Když jsem tuto encykliku četl během svých teologických studií koncem padesátých let minulého století, chvílemi jsem myslel, že čtu Rudé právo. (To byl orgán komunistické strany.) Žel, encyklika přišla o celá desetiletí později, než měla, a tehdy už bylo pozdě. Lidé se začali stále více přiklánět ke světským řešením. Svět se řekne latinsky *saeculum*. Co bylo dosud považováno za posvátné, se stalo nahraditelným bez křesťanství, sekularizovalo se. Proto jsme dnes snadno nahraditelní a musíme snášet pohrdání současnou společností. Klerici zaslouženě, laici nezaslouženě. Není to ani omluva ani výmluva, a výtka se netýká pouze minulosti. Např. nedávno, po sametové revoluci, se církev u nás starala především o obnovu svých tradic a vlastních struktur a nevšimla si např. oprávněných restitučních nároků rolníků. Nikdo se jich nezastal v donebevolojících nespravedlnostech při aroganci tehdejších vlastníků jejich ukradeného majetku.

Úbytek povolání

To se uvádí jako další důvod opuštění kostelů. Myslí se tím úbytek mužů, kteří by nastoupili na místa zemřelých či odešedších kněží. Nastal úbytek nezadaných mužů, kteří by pět nebo šest let žili společným řádem v semináři a zavázali se k celoživotnímu svobodnému, osamělému životu. To jsou dvě podmínky, které současná církev považuje za tak důležité, že dosud nechce povolit kněžské svěcení ženatých. Na rozdíl od evangelia a mnoha předcházejících staletí jsou tyto podmínky považovány za součást povolání ke kněžské službě. Podle těchto podmínek by se dnes knězem nebo biskupem nemohl stát ani svatý Augustin nebo Metoděj, natožpak svatý Vojtěch nebo Mikuláš. Přitom nikoho nenapadne říci, že by jejich biskupská nebo kněžská služba byla méně dokonalá než služba dnešních biskupů či kněží.

Nedostatek duchovních povolání církve poctiňuje už dlouho. Po druhé světové válce se modlitbám za duchovní povolání říka-

lo prosby za kněžský dorost. Kdyby se při těchto modlitbách jednalo o nouzi, kterou budou pociťovat naši vnuci, mohli bychom si myslet, že modlitbami zajišťujeme kněze pro příští desetiletí. Pán Bůh odpoví na naše nynější prosby, až to budou vnuci potřebovat. Jenže se nejedná o vnuky, ale o nouzi naši. Jak si vysvětlit neustále naléhavější a zesilující se prosby o duchovní povolání, které zůstávají už desetiletí nevslyšeny? Církev považuje za zdroj a vrchol křesťanského života mši (KKC 1324), a přitom stanoví podmínky pro kněžství, které možnost účasti na mši znemožňují. Co když Pán Bůh nepovažuje za nutné přistoupit na podmínky, které současný církevní zákoník pro svěcení kněží stanovuje?

Mužové zkušenosti

V životě jsem potkal mnoho otců rodin, kteří byli významným přínosem pro život ostatních křesťanů. Například už zemřelý Jiří Kaplan z Prahy, ačkoliv neprodělal pět let seminární výchovy a nežil celibátně, jeho znalosti biblické i zbožnost, otevřenost i ochota komukoliv pomoci byly udivující. A to všechno vedle péče o svou rodinu s deseti dětmi. Podobných zkušených a zralých mužů je i dnes dost, aby se nedostatek kněží odstranil. Svědčí o tom i opakovaná volání biskupů z celého světa o změnu těchto disciplinárních, tedy církevních a nikoli Božích zákonů. Na II. vatikánském koncilu se pro ně užíval termín viri periti, mužové zkušení a schopní zastávat kněžskou službu. Vatikanští úředníci je zatím dovedli postupně odmítat jako místně a časově podmíněné, tedy nedůležité. Myslím, že uvolnění celibátní disciplíny v katolické církvi je jedním z procesů, kterým musíme projít. Autorita, jakou někteří naši věřící muži ve farnostech i v obcích používají, mě vede k přesvědčení, že povolání ke kněžské službě dává Pán Bůh dostatek.

Historické příčiny a ekonomické důvody

Kostely jsou ozdobou naší krajiny a vizitkou celé obce. Naši předkové je opatrovali tím nejkrásnějším, co bylo v jejich dosahu. Často se celá obec střídala v neustálé péči o jejich stavební stav i o květinovou výzdobu. Byly celodenně přístupné a člověk v nich nacházel místo k odpočínutí, uklidnění a modlitbě. V kostelích lidé prožívali hlavní události života, od křtu až k pohřbu. V nich se radovali a nacházeli odvalu pro budoucnost. Každá nedělní mše, při které se scházela celá vesnice, znamenala největší kulturní prožitek, k jakému se mohli dostat. Krásná hudba varhanní i orchestrální, zpěv a plno světla, nádhery rouch i obřadů, to všechno bylo důvodem, proč se sem lidé celý týden těšili. Dnes už kostely nejsou jedinými místy, kde se člověk setkává s kulturou. Rozhlas i televize přinášejí zajímavější i náročnější kulturní zážitky, než s jakými se lidé mohou setkat v kostelích. Pomocí internetu si mohou prohlížet kulturní pořady z celého světa. Světové galerie, které jsou dnes na dosah, shromažďují umění všech dob i druhů. Pro většinu

lidí se kostely staly nepotřebnými místy. Jejich architektura a nejkrásnější výzdoba malířská i sochařská z nich dělá pouze přitažlivá a vyhledávaná turistická zastavení. Děti už nemají tušení, k čemu vlastně kostely jsou užitečné. Ale náklady na provoz a udržování velkých kostelních budov zůstávají stále stejné, a tak počet pravidelných návštěvníků bohoslužeb, který se snižuje, už nestačí pokrývat náklady na údržbu.

Jsmo jiní než naši předkové?

Jistě se lišíme v oblečení, v dopravě a stavitelství, v cestování a předávání informací, v nesrovnatelné dokonalosti nástrojů a přístrojů. Zkrátka v oblasti, kde navazují synové na otce. Co vymyslel otec, může zdokonalit syn. Kdyby otec vynalezl trakař, syn by mohl kolečko obložit gumou a vnuk by mohl přidat nafukovací duši. Syn může pokračovat v práci na domě, který začal stavět jeho otec nebo dědeček. Může prohloubit vědomosti získané od otce, rozvíjet objevy předků. Proto může věda i technika postupovat rychle kupředu. Oblast duševního života je naopak zcela nepředatelná, proto nemohla postoupit ani o krok. Lidská duše v historicky sledovatelné době je stejná dnes jako kdysi. Má stejnou citlivost i možnosti vyjádření jako před dvěma sty lety nebo dvěma tisíci lety. Tady každý začíná úplně od začátku. Můj otec byl solidní, ale to neznamená, že solidní budu i já. Přesto, že každý je ovlivňován výchovou, rodinným a společenským prostředím, jeho poslední rozhodnutí bývá na těchto vlivech zcela nezávislé. To je stejné od pravěku. Když král David podepsal rozsudek smrti pro nevinného člověka, svého důstojníka, neodhrávalo se totéž v nedávných letech také v naší zemi? Kdyby byl sv. Pavel zapltil místodržiteli Félixovi, mohl být propuštěn z vězení. Nenazývá se to dneska korupce? Myslíte, že jsou současní umělci schopnější než lidé malující v jeskyni Altamiry před 15 tisíci lety? Vyhleďte si pravěké obrazy na stěnách jeskyní, a uvidíte, že umění i tehdy bylo projevem ducha (Max Dvořák).

Co považují za vlastní důvod dnešních těžkostí církve

Církev se mnohým občanům zprotivila nejen spoluprací se státní mocí, ale i zastaralou obřadností, bezduše vykonávanou. A pocit důležitosti, kterým jsou obřadníci naplněni, mnohdy přijímají účastníci jako nemístnou prezentaci vlastní důležitosti. V dnešní době, poznamenané jednoduchostí výtvarného umění nikoho nenadchne nadužívání symbolů, které v minulosti měly možná důležitou katechetickou funkci. Při jejich dnešní neznalosti působí jako čarodějné znamení. Ukázalo se, že evangelium Ježíše Krista nebylo pro církev tím nejdůležitějším, co v kostelích nabízela. Všichni vědí, že slovo jobovka znamená stávkou pilotů ve Francii nebo že příští vyučovací hodinu se bude psát písemka. Ale když se zeptáte, co je to za zprávu, kterou Ježíš označil za dobrou, co

vlastně znamená slovo evangelium, můžete hádat. V řeckém slovníku najdete možnosti: Je to narození císařova syna? Nebo že jsme vyhráli u Marathónu nebo je to obětní dar za tuhle zprávu? Jmenujeme tak Ježíšovo sdělení? Ale co je obsahem tohoto sdělení? Stalo se to prázdným slovem.

Pokouším-li se vyjádřit, co pro mě osobně znamená Ježíšovo evangelium, pak tedy optimistickou zprávu neboli radostné poselství o nabídce života v Boží blízkosti. Člověk nemusí žít ve stresu a depresích, ale v duševní vyrovnanosti a pokoji. Tento stav, který je plodem Božího království, je podle Ježíšova sdělení uskutečnitelný už dnes (Mk 1,15). Rozvázný zákoník nebyl daleko od Božího království (Mk 12, 34). Boží království nás už zastihlo (Mt 12, 28). Je možné ho přijmout jako dítě (Mk 10,15). Boží království je mezi vámi, Ježíš řekl i farizeům (L 17,21). Spásy se dostalo Zacheovu domu okamžitě, dnes (L 19, 9). Mohou nás do něho předcházet celníci a nevěstky (Mt 21, 31). Těm, kdo sabotují jeho pozvání, může být odňato (Mt 21,43).

Očekávatelné důsledky naší lhostejnosti

Protože církev nenabízela lidem tuto okamžitou pomoc - totiž vstoupit bratrsky do Božího Řádu - obraceli se lidé o pomoc tam, kde byla nabízena. Vždycky se nakonec ukázalo, že tahle pomoc odjinud byla pouze částečná, a po staletích nás dovedla do dnešních těžkostí ekologických i sociálních i společenských. Ježíšovo evangelium je trvalejší nabídka, proto stojí a padá se změnou smýšlení. Bez reálného pohledu na sebe i svět i Pána Boha se nepohneme z místa. Jenže realistické posouzení, odložení růžových brýlí je tak namáhavé, že už pro mnohé Ježíšovy současníky bylo snadnější dávat desátky z máty, kopru a kmínu. Totéž zůstává i naším problémem. I pro mě jako katolíka, je snadnější zúčastňovat se kostelních slavností, průvodů a zpívat na velkých shromážděních. A mnozí účastníci odcházejí nadšeni, protože už to samo je povznášející a znamená jistou pomoc v životě. Stejně jako kdysi Ježíšovi posluchači spokojeně odcházeli, když byli potěšeni jeho vypravěčským uměním. Pouze někteří chtěli vědět, co Ježíš svým vyprávěním zamýšlel. Ukázalo se potom, že požadoval s plnou vážností a všemi důsledky přijmout Pána Boha jako Otce. O tom my v kostelích mluvíme jako o samozřejmosti, ale ve skutečnosti to nemyslíme vážně. Kdyby církev Pána Boha opravdu považovala za Otce, musely by v ní například existovat vztahy bratrské a nikoli hierarchické. Kdybychom Pána Boha a jeho řád měli za to nejvzácnější, nemohlo by lidskou společnost ovládat násilí ani domácí ani rasové ani mezinárodní. Hned by se totiž hledaly a nalezly způsoby, jak tomu zabránit. Dnes se hledá pomsta. Jenže odplata a konečné vyrovnání patří Hospodinu (Dt 32,35). Je prokazatelné, že všechna trápení 21. století mají pramen v zanedbání evangelia.

Co tedy s kostely, které se stávají nepotřeb-

nými? Těžko bycha honit. Musíme nést následky. Ale svatý Benedikt (v 6. století a jistě pod vlivem Ježíšova evangelia) napsal, že profánní věci neexistují. Remtene et verba sequentur. Objevme evangelium a ostatní přijde samo.

Pavel Kuneš 19. 9. 2018

VLÁDCŮM UŽ NESTAČÍ KRÁST PENÍZE, KRADOU NÁM I SVOBODU

rozhovor Jiřího Leschtiny s Janem Hrušínským

Nedávno jste zveřejnil „Píseň o svobodě“, jejíž text napsal dětský vězeň v Terezíně. Jak jste se k němu dostal?

Klip je součástí projektu „K čemu slunce, když není den“, který uvedla do pohybu Základní umělecká škola v Lounech. Jde o zhuďebněnou báseň dětského autora z Terezína. Cítíte z ní obrovskou touhu po svobodě, která ale neexistovala ani venku, za branami Terezína.

Vás se to osobně dotýká?

Moji babičku odvezli do Terezína „vánočním transportem“ 22. prosince 1942 a zavraždili ji v Osvětimi. V koncentráku zahynuli i všichni její příbuzní, kromě mojí maminky a tety. Byl jsem v muzeu holokaustu Jad Vašem v Izraeli. A představte si, že tam jsem babičku našel! V kruhové místnosti, která vypadá jako chrám, až do stropu je osázená stovkami fotografií zavražděných Židů. Zadal jsem do počítače jméno babičky a vyjela na mě její fotografie, datum a číslo transportu, kdy odjela do Terezína, kdy dorazila do Osvětimi a kdy byla zavražděna. Hrůzné detaily, které se moje maminka nikdy nedozvěděla.

K tomu klipu jste napsal, že je to i „vzkaz náckům, rasistům a grázlům, kteří se dnes v České republice už zase roztahují“. Proč teď podle vás ožívají?

Před několika lety by mě ani ve snu nenapadlo, že taková písnička může být znovu aktuální. Že fašismus, nacismus a komunismus, prostě krutost, která číhá v každé totalitě, by se mohly vrátit. Přemýšlím, proč se tak děje. A svým způsobem smekám před Milošem Zemanem. Starý muž, který se sotva udrží na nohou, dokázal probudit v polovině národa nejtemnější vlastnosti, které jsme doufali už nikdy v tomhle životě nespátřit.

Jak si ale vysvětlujete Zemanovu podporu Izraeli, kde je dost veleben?

Nevím, jak upřímně to pan Zeman myslí. Je zastáncem Izraele, ale před pohřbem legendárního Šimona Perese, kam jeli všichni významní světoví státníci, dal přednost setkání s bývalým agentem KGB Jakuninem na Rhodu. Zemanovo podněcování nenávisti ke vzdělaným lidem, k uprchlíkům, k Romům, k tělesně postiženým dětem připomíná metody, jimiž nacisté vzbuzovali nenávist k Židům. Když se podaří probudit v lidech nejhorší vlastnosti, klidně pak jdou a namalují

šibenici na zeď Karlu Čapkoví. Nebo Peroutkoví.

Na repertoáru máte hru podle románu Timu- ra Vermese Už je tady zas!. Hru o tom, že se Hitler probudí v berlínském parku v roce 2016 a stane se televizní hvězdou. Čím vás zaujala?

Téma je nesmírně silné. A bohužel aktuální. Zábavným způsobem varuje před totalitou, před ztrátou svobody, demokracie a před odklonem od civilizovaného světa.

V upoutávce na hru říkáte: „Představení Už je tady zas!, jsme udělali především proto, že máme pocit v roce 2017 a v naší současnosti, že - už je tady zas!“ Nepřeháníte trochu?

Obávám se, že ne. Samozřejmě nežijeme v totalitě. Svoboda je tady stále velká a široká. Když ale vidíte, jak bývalý český prezident jezdí do Německa podporovat hnutí, které má blízko k neonacismu, jak jeho syn zpochybňuje naši misi v Afghánistánu a pomáhá si lživými argumenty, a když českou vládu podporují extremisté, tak jde mráz po zádech.

Jak na tohle představení reagují diváci? Bouřlivě. Spontánně, ve hře nacházejí určité paralely k dnešku. Atmosféra v hledišti se někdy podobá demonstraci. Současná vládnoucí garnitura dodala divadlům, bohužel, nový náboj. Diváci reagují jinak než před pár lety. Hledají v textu politické narážky a se smíchem tleskají podobnostem s jednáním politiků. Chovají se stejně jako před listopadem 1989.

Stáváte se politickým divadlem?

Ne. Mám ctizádost, abychom dělali dobré divadlo, které lidi nejen pobaví, ale také nabídně látku k přemýšlení. Je jedno, jestli anticou tragédií, shakespearovským dramatem, nebo inteligentní komedií.

Ale vaše divadlo je spojeno s politikou už jenom proto, že se jeho principál na rozdíl od jiných divadelních šéfů otevřeně vyjadřuje k politice.

Vždycky mě překvapí, že se nad tím někdo pozastavuje. Dělal jsem rozhovor do Divadelních novin a redaktorka mi řekla: „Vy máte ostré politické názory“. A já na to: „Víte, mě znepokojuje, když člověk řekne pravdu a je to považováno za ostrý politický názor. To přece má být úplně normální, ne? Když například ministerský předseda nebo jiný politik udělá něco nepoctivého, tak je v pořádku, že o tom lidi smějí mluvit. Nebo už ne?“

Proč jste takhle ostře nepromlouval k politice už v časech černých sponzorů ODS nebo takzvané opoziční smlouvy mezi Zemanem a Klausem?

Z opoziční smlouvy jsem byl zklamaný. Nebo z věcí, které se děly na pražském magistrátu i jinde. Ale víte co? Tehdy se kradly „je-

Rudolf Hrušínský, poslanec Federálního shromáždění za Občanské fórum, snímek z roku 1990.

nom“ peníze. Ty se dneska kradou také. Ale vládcům to už nestačí a kradou nám i svobodu. A svoboda je cennější než peníze. Za peníze si svobodu nekoupíte. Nakonec ti, kteří se točí kolem Babiše a Zemana, můžou sami dopadnout špatně. Ve chvíli, kdy jim opravdu pomůžou k tomu, aby ovládli všechno, přijdou o svoje výhody také.

Nemyslíte, že škodíte svému divadlu tím, že odrazujete diváky, kteří jsou příznivci Zemana, Babiše nebo Okamury?

Podívejte, do divadel chodí v České republice asi pět procent obyvatelstva. A předpokládám, a teď se nechci nikoho dotknout, že mají určitou úroveň danou vzděláním nebo rodinnou výchovou. Nemyslím, že právě ti jsou většinou z elektorátu Miloše Zemana. Na Jezerce je často plno. Spíš bych si tipnul, že naše divadlo někdo zlikviduje. Ale ani za takovou cenu bych se nechtěl vzdát svobody říkat, co si myslím.

Vybíráte si herce podle toho, jak jsou vám názorově blízcí?

Herce si vybírám podle toho, jací jsou herci. Samozřejmě rád dělám s lidmi, s nimiž si rozumím. A pak, přišlo by mi nedůstojné pátrat, jaké má kdo názory. To je přesně to, co někdo chce, aby nastalo. Abychom se podezírali a hádali - ten si myslí tohle, s ním nebudu pracovat. Rozděl a panuj. Znáte, že?

Ve třech hrách u vás účinkuje Jiřina Bohdalová, která byla výstavní tváří první Zemanovy kampaně. Jak jste to snášel?

Je to její věc. Já mám jiný názor, tohle je její volba. Ptal jsem se, jestli si uvědomuje, že pokud se vyplní, čeho chce Zeman docílit, tak připravuje krušný život svým potomkům.

Co vám na to řekla?

Myslím, že není v lehké situaci. Při druhé volbě už mezi aktivními podporovateli nebyla, i když asi mezi ně stále patří. Po první volbě chodilo do divadla hodně dopisů - a pozor, ne anonymy -, kde lidi psali, že ji milovali a jsou zklamaní z toho, co udělala. Vždycky jsem ji bránil, protože je jednou z nejlepších, ne-li nejlepší současnou herečkou. Na Jezerce hraje od roku 2005 a hodně divadlu pomohla v našem začátku. V Divadle na Vinohradech se k ní nezachovali nejlépe a jsem hrdý, že si zvolila naše divadlo za své. Před nějakými dvaceti lety by možná měla víc síly

Zemana odmítnout.

Přemýšlel jste, co by na dnešní dobu říkal váš otec?

Byl by zklamaný. Z Federálního shromáždění znal Miloše Zemana a považoval ho za inteligentního člověka. Ale byl oklamán. Pan Zeman tenkrát předstíral, že je demokrat, dokonce horlivý zastánce Západu a sjednocené Evropy a později eura. Proto si ho táta vážil.

Co by otcí nejvíc vadilo?

Příklon k Rusku. Rusové, kterým Zeman vrací vliv, mu těžce zkomplikovali život. Po osmašedesátém nemohl osm let točit filmy, nesměl do televize ani do rozhlasu. Ale začalo to už na přelomu 50. a 60. let, kdy nafačkoval sovětskému režisérovi, který ho poučoval, jak má žít. Dostal roční distanc a mě za trest nevzali do Pionýra. Na šátkování jsme s maminkou museli jít a dívat se, jak spolužáci dostávají rudý šátek a nanuka. Mně nanuka nedali. V mých dětských očích první komunistická křivda.

Jak vlastně pan Hrušínský prožíval dva roky poslancování ve Federálním shromáždění?

Myslel, že se tam nedostane, chtěl pomoct Občanskému fóru. Ale získal 170 tisíc preferenčních hlasů. A v tu chvíli nedokázal lidi podvést. Vzdát se mandátu a vlastně jim říct: „To byla jen taková vějička. Na shledanou.“ V parlamentu pak dva roky trpěl. Poctivě chodil na každé zasedání, seděl tam od rána do večera. Zažil pomlčkovou válku a další hlouposti a odcházel v deziluzi. Myslím, že poslancování se podepsalo i na jeho rychle se zhoršujícím zdraví.

Jen pár měsíců před smrtí, ve špatném zdravotním stavu, ještě ztvárnil prezidenta Hácha v televizní inscenaci Noc rozhodnutí. Jak to dokázal?

Vždycky zmobilizoval před kameru zbytek sil do Háchovy postavy a pak už neměl sílu se ani převlíknout, takže ho vozili domů v kostýmu. Část natáčení strávil v nemocnici, kde ho do kostýmu oblékaly sestřičky, a z placu ho vozili rovnou na kapačky. Po tátově smrti byl Jiří Menzel ještě s dalšími světovými režiséry osloven, aby v deseti minutách ztvárnil téma život. A Menzel použil tátovy filmové role. Sestříhal nádherný dokument - ohlédnutí starého muže za svým životem. Nejsilnější je závěr, kdy táta jako Hácha šeptá dvě slova: „Bože můj“. Vhrkly nám slzy do očí, když jsme ho viděli. Vyhublý a zesláblý, doslova kostička potažená kůží. Mám ho v paměti jinak, v plné síle. Tohle zkrátka člověk z paměti asi vědomě vytěsnil.

Jak snášel osmiletý zákaz činnosti?

Byl zvyklý dělat patnáct až osmnáct hodin denně. Točil dva tři filmy zároveň. A na jednu seděl doma bez práce. Psychicky ho to zlomilo. V té době prodělal tři infarkty. A přesto nikdy svůj podpis pod dokumentem Dva tisíce slov neodvolal, ačkoliv komunisti na něj strašně tlačili. A vydírali ho i tím, že mě a bráchu nutili, abychom se ho zřekli. Proto mě zlobí, když se mu vyčítá podpis anticharty. Když jsou pranýřováni lidé jako

Werich nebo Höger a další skuteční umělci. Vůbec se nemluví o zločincích, kteří psychický teror takových antichart vymýšleli a organizovali.

Vy jste antichartu taky podepsal.

Ano, a stydím se za to. Podepisovali jsme ji v Činoherním studiu v Ústí nad Labem, kde jasně komunisté řekli, že pokud tam nebudou podpisy těch a těch lidí, včetně mého, tak to divadlo zruší. Nebyli jsme stateční. Možná je to dáno životními zkušenostmi. V roce 1988 už bych to nepodepsal. Ale nechci se vymlouvat. Já se za svůj podpis omluvil a styděl jsem se za něj už tenkrát.

Je pravda, že váš otec napsal dopis Husákovi?

Napsal, ať mu vysvětlí, proč má všude zavřené dveře. A ať mu dá písemně, co provedl a jaká je výše trestu, pokud něco provedl. Husák mu neodpověděl. Ale něco se přece stalo. Na začátku roku 1977 mohl točit na Barrandově nějakého esesáka. Kladné role měl zapovězené dál. To se zlomilo, až když ho František Vlácil prosadil do filmu Dým bramborové natě.

Jak na vás tlačili, abyste se zřekl otce?

V roce 1972 jsem měl točit film s režisérem Hníkem. První natáčecí den pro mě přijelo auto, ale místo na plac mě odvezli k řediteli Barrandova. Tam byla kancelář plná lidí, producent filmu rudý až za ušima mi řekl, že jestli chci točit, tak musím podepsat papír, že se zříkám svého otce a že budu hrát pod uměleckým jménem. Udělají prý se mnou rozhovor do časopisu Záběr, kde popíšu, proč nesouhlasím s otcovými postoji v krizových letech. A protože on na svých názorech zatvrzele trvá, tak že s ním nechci mít společné ani jméno. Papír jsem odstrčil a z Barrandova šel pěšky.

O dva roky později vás ale Jiří Menzel prodal do filmu Kdo hledá zlaté dno. A tuhle roli vám někdy vyčítají coby angažmá v budovatelském snímku.

První film, který po několika letech směl Menzel natočit. Kdyby ho nenatočil, nevznikly by jeho další filmy. Byl to film o klukovi, který po návratu z vojny hledá místo a nechce jít cestou příkrádání a korpuse a radši jde dělat na stavbu přehrady. Nic úžasného. Zdeněk Svěrák se pokoušel přepsat a zlidštit dialogy. Bohužel, nic moc. Ale nebyl to ideologicky zlý film, zkrslující historii jako třeba Vítězný lid, Hroch nebo Major Zeman.

Loni před volbami jste tvrdil: „Ve chvíli, kdy by se Babiš spojil s komunisty, je možné všechno“. Nezdá se vám, že jste to skoro přivolal?

Měl jsem na mysli možnost, že Babiš s komunisty a Okamuroou získají ústavní většinu. To by byla tragédie. Možná by už Rusové byli ještě blíží, než jsou. A oni jsou už hodně blízko. Zatím je naděje, že Babiš potřebuje, aby Agrofert čerpal dotace z EU.

A co až evropské dotace skončí?

Napadá mě utopická odpověď, že potom už snad budou nepoctiví politici zavření, ne?

Jak si vysvětlujete ten příklon k Rusku u nás? Po všech těch zkušenostech...?

Obrovskou roli tady hraje lživá propaganda. Rusové v ní vždycky byli mistři a s příchodem internetu ji dovedli k dokonalosti. Vezměte si, že ovlivňovali americké volby i hlasování Britů o odchodu z unie. A dneska Británie dělá zásoby zboží z EU v obavách před tvrdým brexitem. Když Rusové dokázali zmanipulovat část veřejného mínění v Británii, aby to nedokázali v České republice. Víte, co nechápu? Jak se třeba ODS, která má v názvu slovo demokratická, mohla spojít s vydavatelem Parlamentních listů, které jsou baštou proruské propagandy.

V listopadu uvedete ke stému výročí založení republiky dramatické pásmo Res publica III. Proč jste se rozhodl navázat na dvě představení z let 1988 a 1989 v Realistickém divadle, která se tenkrát stala senzací?

Tehdy jsme citovali ze zakázaných autorů. Říct na jevišti jméno Masaryk se rovnalo odpálení nálože ekrazitu. V druhém pásmu jsme se ještě víc osmělili a uvedli texty Václava Havla, Jana Procházky nebo Ludvíka Vaculíka. Tehdy se stávalo, že před začátkem zablokoval vchod kordon policajtů a 500 diváků muselo odejít.

Jak pojmete třetí Res publicu?

Jestliže jsme tenkrát první pásmo nazvali „Jak jsme nezažili 20. léta“ a druhé „Jak jsme zažili léta 60.“, tak to dnešní by mělo mít podtitul: „Jak bychom nechtěli zažít budoucí léta“. Některé texty jsou neuvěřitelně aktuální. Třeba Čapkova Modlitba za pravdu, kde píše: „Nebude jistoty, nebude smluv, nebude ničeho platného, pokud vědomí kteréhokoliv národa bude křiveno záměrnou lží...“

A jak tedy byste nechtěl zažít budoucí léta?

Nechtěl bych se probudit v zemi vyrvané z Evropské unie a NATO a obehané znovu ostatními dráty. V zemi, kde političtí šmejdi děsí k smrti staré lidi vyľhanými zprávami o uprchlících a dění na tomto světě.

AKTUALITY

BESEDY SE SNOUBENCI A NOVO- MANŽELY

(nejen pro pokřtěné)

každou neděli v 17. hod. na faře.

Téma:

- k čemu je manželství dobré
- rozdíly mezi mužem a ženou, čím se můžeme navzájem obdarovat

- zamilovanost a láska
- umění komunikace
- pravidla soužití (odpuštění, řešení sporů, hádek ...)
- soužití s rodiči (výhody a úskalí, pravidla,)
- hospodaření s peněží
- trávení volného času
- výchova dětí
- obsah manželského slibu
- poslán manželů
- sexualita jako boží dar a most
- příprava na svatební obřad

Česká křesťan. akademie zve do evangelického kostela v 19 hod. na přednášky:

- 8.2. **JUDr. Lenka Bradáčová, PhD.:** „Vnímání spravedlnosti“.
- 22.3. **MUDr. Tomáš Soukup:** „Vliv výživy na život člověka“. (Souvisí výživa s duchovním životem? Co vše má vliv na regeneraci organismu?)

Charitní ples - 2. února v Orlovně.

Vstupné: 120 Kč, předprodej v kanceláři charity - [www:http://www.orelorlice.cz](http://www.orelorlice.cz)

Divadlo „Vyprávění starého vlka aneb pravda o Karkulce“ 4. února v 18 hodin v Orlově. Vstupné dobrovolné. Koledníci a všichni, kdo pomáhají s Tříkrálovou sbírkou - vstup zdarma.

Výbor pastorační rady bude jednat 28. ledna v 17.30 hod. na faře.

Setkání kostelníků, varhaníků a uklízeček kostelů na faře: - 11. února v 15 hod.
- 18. února v 17 hod.

Přátelství Boha křtem přijali

9.12. Agáta Skalická
oprava: 4.11. Šimon Mikyska

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

7. 12.	Josefa Adamce	61 let
12. 12.	Marii Královou	93 let
27. 12.	Karla Stejskala	58 let
2. 1.	Růženu Stajskalovou	81 let
8. 1.	Jana Mareše	78 let

Děkujeme všem, kteří přispěli ke společnému slavení Vánoc.

LEDEN VE STREETU

Taušlova 714, Letohrad, tel. 731 420 344

Facebook: NZDM Street-Letohrad

3. - 31. 1. **30-ti denní výzva**

Dal/a sis novoroční předsevzetí, začít pravidelně cvičit? Chtěl/a by ses vyrýsovat? Tak přijď k nám do Streetu! Po celý měsíc u nás bude probíhat tato oblíbená výzva.

7. - 11. 1. **Pravidla**

Přijď si s námi popovídat a vytvořit nová klubová pravidla.

14. 1. **Promítání filmu**

Dej si s námi filmový maraton dle tvého výběru. Popcorn zajištěn.

18. 1. **Krycí jména**

Máš rád/a stolní hry? Doraž do Streetu vyzkoušet naši novou společenskou hru.

22. 1. **Turnaj ve fotbálku**

Přijď si zahrát fotbálek proti pracovním Streetu. Vítěze čeká sladká odměna.

28. - 31. 1. **Stavění sněhuláků**

Máš rád/a zimu a stavíš rád/a sněhuláky? U nás máš možnost ukázat svoji kreativitu. Nejlepší výtvar samozřejmě oceníme.

Téma měsíce: Drog

Víš, v čem spočívá nebezpečí v užívání drog? Chceš se dozvědět něco o tom, proč je lepší s nimi vůbec nezačínat? Nebo si začal a potřebuješ poradit, jak z toho ven? Neboj se, za námi přijď do Streetu a zeptat se na cokoli, co tě ohledně drog zajímá, rádi Ti tvoje dotazy zodpovíme.

ZPRÁVY Z CHARITY

Srdečně vás zveme na **Charitní ples**

2. 2. v 19.30 h. v Orlovně Letohrad-Orlice
Vstupenky v ceně 120 Kč je možné objednat ve středisku Oblastní charity, Na Kopečku 356, Letohrad, tel. 465 621 281.

PODĚKOVÁNÍ

Vyjadřujeme touto cestou velké poděkování Charitě Letohrad za dlouholetou pomoc, jak ošetrovatelskou tak pečovatelskou, o naši manželku a maminku Růženu Stejskalovou. Děkujeme za profesionální a hluboce lidský přístup, byl nám posilou. *rodina*

Řemesla a živnosti v Kyšperku do r. 1950

Novou knihu Stanislava Adamce s množstvím fotografií si můžete koupit v Informačním centru na náměstí v Letohradě a v Lékárně U Kosmy a Damiána u nádraží za 350 Kč.

OMLUVA

V zářijovém Okénku vyšlo drastické vyprávění Jaromíra Štětiny „Válka jako modus vivendi“ z války v Jugoslávii. Nejméně dvěma čtenářům, kteří byli vyděšeni, se omlouvám. Možná jsem k článku měl napsat úvod. Politici šíří strach z muslimů a někteří naši lidé tvrdí, že na světě jsou nejvíce vraždění křesťané. Ve zmíněném článku krutě s muslimskou jednali křesťané. Nejvíce vraždění jsou muslimové (ve válkách vedených jinými muslimy).

V Okénku se snažíme přinášet dobré zprávy, ale nechceme zavírat oči před pácháním zla.

/v

NEDELNÍ PODĚKOVÁNÍ

Každou bohoslužbu přicházíme poděkovat za to, co od Boha dostáváme. A zhruba před dvěma lety jsme všichni dostali možnost přinášet při orlické nedělní bohoslužbě spolu s dary barevné papírové lístečky, na které svá poděkování napíšeme.

Od začátku se nám tato nabídka líbila. Znamenáním svých díky si spíše uvědomíme, že je opravdu za co děkovat a za co být vděční. A protože máme malé děti, vítáme každou možnost, jak je do bohoslužby více zapojit. Původně bylo myšleno, že každá rodina přinese jeden společný lístek, kde budou díky rodiči zapsány. Párkrát se nám to takto podařilo provést, ale brzy děti stály o to, aby mohly lístky „psát“ samy a tak začaly vznikat lístečky s „klikyháky“, nad kterými časem zvítězila kresba.

Možná si říkáte, že toho všeho jste si všimli a proč to všechno píšu?

Dlouhou dobu jsme bez děkovacích lístečků nemohly odejít z domu. Staly se běžnou součástí našich nedělí a jít do kostela bez nich znamenalo pro děti něco jako jít tam v pyžamu, takže nemožné nebo přinejmenším nevhodné. Posledně se nám ale doma objevil dotaz, proč ty lístečky vlastně vůbec chystáme, když s nimi chodíme stejně pořád sami a ostatní děti ne... Většinou je to pravda.

Když jsme se o tom před časem bavili s některými rodiči, tak někdo říkal, že už úplně zapomněl, že je něco takového zavedeno, někdo říkal, že by se rád zapojil, ale že zapomíná a někdo poznamenal, že by potřeboval vidět na obětním stole prázdnou lístečkovou mísu, protože za tu by se opravdu styděl... Někdo si možná neumí představit, že by do sobotního večera nebo nedělního rána měl vložit ještě nějakou další „povinnost.“ (To by byl nejspíš můj případ, kdybych ještě neměla vyzkoušeno, že zařadit „lístekování“ docela dobře jde.) Nám se osvědčilo chystat lístky v době nedělní snídaně, kdy si společně řekneme, co pěkného jsme během týdne zažili a děti to pak zapíšou v době, kdy mají mezi ranními povinnostmi chvilku.

Rádi bychom naše díky nosili na lístkách i dále, ale i s vámi, a proto tuto možnost připomínáme a těšíme se, že se třeba někdo z vás připojí. Díky. *Marie Mikysková*

Nový rok je tu. A někde v myslí hlodá červík, kdepak je nějaké předsevzetí, no? Mívala jsem je pravidelně, ta důležitá, týkající se především mé osoby - jako že budu cvičit a hubnout, budu dbát o svůj zevnějšek, zvláště vlasy (neodčinitelný hřích vůči maminčiným radám), že se konečně plnou parou pustím do angličtiny... a jiná podobná, měla jepičí život. Pochopitelně, dokázala jsem si svou nezodpovědnost vždycky nějakými „vyššími“ zájmy dobře omluvit. Ale zase to ve mně hlodá. Že bych přece něco zkusila?

Tak třeba, kolik míst v naší zemi vlastně neznám. Jen, jako cvičený papoušek jména těch míst opakuju. Příklad: Sirem. Kolikrát jsem název toho městečka užila v souvislosti s Franzem Kafkou. Je jižně od Žatce, kousek od Podbořan, v chmelařském kraji. Kromě toho, že tam vypěstovali odrůdu chmele jménem Sirem, pyšní se stále kafkovským muzeem. Čas se krátí, nebyla jsem tam, už se tam asi nepodívám, ale jedu-li prstem po mapě, zrovna se mi nohy tetelí touhou vstoupit do míst s tak vzrušujícími jmény jako je Libáň, Hrachoviště, Sekyrka, Kozojídky, Srnojedy, či co tak může nabídnout Štědrákova Lhota? Tak rozum do hrsti a nohy na zem.

A slíbit si, že zase okouknu Hotmarovu kapličku, určitě se vydám Bažantnici do obory, abych zjistila, co je s leknínovým jezírkem, a když to dobře půjde, moc ráda bych zkusila, zda se za hájovnou v Machovicích pořád ještě najdou ty nejžádanější bílé hříbky. Před časem, je to pár let, takových pětasedmdesát, jsme jich tam s tatínkem našli plnou tornu. Tohle by vlastně mohl být první bod mého novoročního předsevzetí.

A ten další?

To by mohlo být obcování s popsanou historií. Vědět, co se stalo před dávnem a před nedávnem a vědět to od renomovaných historiků nikdy neškodí a pro mne je to činnost velice lákavá. Bohužel, je to teď se mnou tak, že se nadchnu novým zjištěním, hned referu-

ju svému okolí, jsem přesvědčená, že jsem ulovila další drahokam do vlastní historické paměti. Uteče týden, jména jsou v trapu, data nejistá... Ach jo, ta paměť! Jen vědomí významu té události zůstává. Kdo nezná svou historii, prý si ji musí - dobrou i špatnou - na vlastní kůži zopakovat, říká se.

Ježíšek a moje děti patrně chtějí, abych historii znala, a tak jsem dostala Hvižďalovo Hledání dějin, Snyderovu Obnovu národů, Kosatíkova Jiného TGM, Albrightové Fašismus-Varovány. Velká jména a významnými kritiky doporučené tituly.

Dovolím si doporučit také jeden. Významným kritikům k jejich škodě patrně v záplavě nových knih unikl. Michal Vitanovský - Kyšperk. Co já se tam všechno dozvěděla! A to si o sobě docela nadutě myslím, kolik toho o Vitanovských a Kyšperku vím! Jakpak se dnes k místní historii staví škola? Nás s ní od 1. třídy paní učitelka Krčmářová seznamovala. Vyprávěla, vedla nás do muzea, vedla k významným stavbám, k pomníčkům padlých, upozornila na pamětní desky... Byla místní. Kolik učitelů je dnes těch místních? Bylo by však dobře, kdyby letohradské školy tuhle knihu měly, pracovaly s ní. Je totiž i velmi poutavě a čtivě napsaná.

No a protože člověk nemůže spoléhat na státní instituci, vřele, milí čtenáři, doporučuji tuhle knihu i k vám, domů, do domácí knihovničky. Není drahá. To, co se z ní o svém městě, jeho rozkvětu, zmaru a vzkríšení, o dějinách, které tudy procházely, o předcích, jejich trápení i radostech dozvíte, vám vyjde velmi lacino.

Bliží se výročí činu Jana Palacha, bude se nejen o něm, ale i o třiceti letech od znovunabytí svobody hodně hovořit. Patřím ke zbytkům těch, co pamatují první republiku, k těm, co zažili druhou světovou válku a vše, co po ní následovalo. Pro svoje děti jsem si nic lepšího než svobodnou společnost nemohla přát. Máme ji. Není samozřejmá. Musí se o ni pečovat.

A já si zapisuji další položku svého novoročního předsevzetí: nebudu mlčet.

Nebudu mlčet v běžné komunikaci, pokud uslyším záměrné zkreslenosti, zbytečné brblání, nepravdy. A nebudu si říkat, že debatám s lidmi, kteří chtějí otrávit druhé, se raději vyhnu.

Nebudu mlčet, když na veřejnost pronikne špatnost. Mám své zastupitele v parlamentu, budu jim psát. Kdyby vždycky, když propukne tvrdá neshoda nebo nedej Bůh nějaká aféra, voliči sedli k dopisům a dali svým voleným zástupcům najevo, jak se jim jejich chování, netečnost, souhlas, odmítání atd. nelíbí, jak si přejí věcné a rozumné jednání, jak pochybují o tom, zda své zástupce volili správně, možná by se i v těch vyšších patrech něco změnilo. Stejně tak budu psát, pokud si někdo zaslouží pochvaly.

Možná je to bláznivý nápad. Ale jen trpně čekat do dalších voleb? Nejsme přece hlasovací stroje. Jsme myslící lidé, s životní zkušeností, někdy předjímáme, jindy my dole za-

žíváme důsledky různých rozhodnutí. Máme právo se ozvat. A námi volený zástupce má povinnost se naším názorem zabývat. On je odpovědný nám. To my rozhodujeme o jeho pozici. Pokud si ovšem starosti s politikou a volby nehodíme za hlavu.

Někdy si myslím, že ta rčení - politika je špinavá; ti všichni nahoře jsou darebáci; to mě tak rozčiluje, že se tím nebudu zabývat; noviny nečtu, zprávy neposlouchám; všichni lžou - jsou zcela záměrně vsugerována široké veřejnosti jen proto, aby se opravdu o nic nezajímala a předatoři měli volné pole působnosti, málo starostí s přesvědčováním. Na ohloupený dav přece stačí zadupat nějakým strašidlem, nebo jak to zpívali V+W (Voskovec a Werich), stačí, aby se ozval spánosný osel, který všechny pěkně osloví, takže pak všichni tomu oslovi věří.

Další body svého předsevzetí přidávat nebudu. Je jich, myslím, docela dost. Přidá se někdo ke mně?

Krásný rok 2019!

EN

MŮJ ŠTĚDROPŘEDVEČERNÍ PŘÍBĚH

Vracela jsem se domů z dnešní vánoční „lucerničkové“ mše z Letohradu - Orlice a čekala v Ústí na nádraží na vlak.

Bylo před šestou večer, tma jak v ranci a nikde nikdo. Hlásili, že vlak do České Třebové přijede na první nástupiště. Tak jsem tam šla, celé nádraží opuštěné, jen na tomu nástupišti stál mladík s batohem a kapucí na hlavě.

Stojím a čekám, až přijede vlak a najednou hups! - mladík skočil do kolejí, šel po jedné kolejnici a balancoval jako na laně směrem k příjízďujícímu vlaku. Furt nikdo nikde, jenom já a ten kluk na koleji.

Hrklo ve mně, ale snažila jsem se zachovat klid, šla k němu a řekla: „Tak už pojdte, už to přijede“. On se na mě podíval, usmál se a řekl: „Tak kvůli vám“, seskočil z kolejnice a vylezl nahoru na nástupiště. Stačila jsem mu jenom říct: „Vy jste mně chtěl asi zkazit vánoce, žejo?“ a už tam byl vlak. To jsem si oddychla.

Nastoupila jsem a mladík se mnou. Sedl si naproti a řekl, že má sedmiletého syna, mívá ho jen ve střídavé péči, ale dnes ho chce vidět, tak jede za ním. Brzy vystupoval, jen se mě při odchodu zeptal, jestli si myslím, že je důležitější štěstí nebo zdraví. Řekla jsem mu, že myslím, že nejdůležitější je láska, protože i nemocný člověk může být šťastný, když ví, že je milovaný.

Tak krásné vánoce všem!

HB

Zesnul Bernard Marten,

francouzský Švýcar, evangelický farář, misionář v Česku a Mexiku. Od prvního setkání jsme k němu přilnuli. Bernard, máme Tě rádi a děkujeme za vše. Těšíme se na nové setkání s Tebou -v království nebeském (třeba to už nebude za dlouho), to si už porozumíme se všemi.

/v

BLÁZEN V SILNIČNÍM PŘÍKOPU

Když vše, co od kolébky k hrobu
dlouhou ubíhalo dobu,
ke kolébce zpět se vrací,
když vše, co blázen snil
a na svou cívkou vil,
teď po větru se ztrácí, teď po větru se ztrácí;

když kolébka i s cívkou zmizí
a sám jsem stínem, pouhou vizí,
průzračnou a bezrozměrnou,
tu často rozjímám,
zda vyžebrám si sám
též jednou lásku věrnou, též jednou lásku
věrnou.

W.B. Yeats

POKLIČKA OD REMOSKY

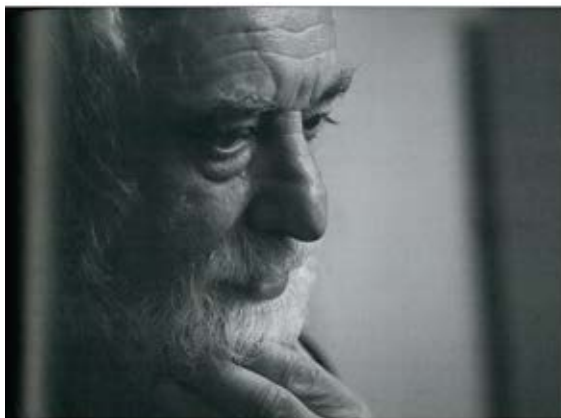
Studený silný vítr ohýbá větve stromů a podzimním sychravem řídce proletuje sníh. Slunce už dlouho nikdo neviděl... Vedle rušné křižovatky, kterou ve dne v noci proudí nekonečné řady aut, je parčík. V létě plný maminek, miminek, dětiček, babiček, milenců, psíků, křiku a výskání. Teď zeje prázdnotou. Eva jde z práce přes park do obchodu, aby rychle nakoupila, a už už byla doma u kamen. Míjí prázdné lavičky. Vyhrnula si límec u kabátu a hlouběji zachumlala do šály kolem krku. Blížila se k jediné lavičce uprostřed parku, která byla obsazená. Zdáli viděla stojícího muže, o strom opřené kolo, u kola poloprázdné igelitky. Na lavičce měl vyrovnané nejrůznější elektrosoučástky - pojistky, vypínače, kabely, diody, ventilátor, integrované obvody, hadiči od vysavače, kusy drátů a kabelů různých barev, metly od mixéru, šroubovák, kleště, pokličku od remosky... Muž v kšiltovce a volné šušťákovce si zálibně prohlížel své úlovky z popelnic a při tom naruživě potahoval oharek cigarety. Díval se jen a jen na lavičku, Evy si vůbec nevšiml. Tu a tam podřepl, některou z věcí přerovnal, popostrčil, otočil. A zase se narovnal a spokojeně přehlížel svůj poklad zleva doprava a zprava doleva. Venku byl nevládný podzim, ale on měl v duši jaro.

Eva ho pomalu minula a několikrát se za ním ohlédla zpátky. Byli v parku sami dva. Sami dva vedle rušné křižovatky, kterou proudily přesně vytyčenou trasou stovky aut. Zalézalo za nehty. V obchodě Eva přemýšlela, zda tam ten člověk ještě bude, až půjde zpátky. Rychle naházela do košíku pár nezbytností a spěchala ke kase...

Byl tam. Eva se zastavila a dívala se, jak odjíždí. Všechny součástky měl už sbaleny v šesti pomačkaných igelitkách. Nasedal na kolo, na jehož řídítkách měl tašky, na zádech ohromný batoh a na nosiči provázekem připravený balík přiklopený pokličkou z remosky. Měl co dělat, aby udržel rovnováhu. Pak vyjel se svým nákladem ztěžka proti větru. Svobodný pták... Kolem parku projelo nákladní auto s vlekem naloženým silnými kmeny stromů. Eva ucítila vůni dřeva. Rá-

VESNICI MILUJI, ALE IDYLA TO NENÍ

Vyzařuje z něj klid, pokora a velkorysost. Chápu, že je v okolí oblíbený, protože je s ním dobře jen tak pobýt a povídat si. Přiznává, že lidské tváře rozdělují na fotogenické a ty méně charizmatické. Ta jeho by zajisté patřila do první kategorie, ale to by určitě nepřiznal. Fotograf JINDŘICH ŠTRELIT (72) se celý život věnuje sociální fotografii a dokumentuje hlavně život na vesnici, kterou miluje. Bydlí v maličké moravské vesnici Sovinec, s níž je spjat skoro celý život, a z okna má výhled na tajemný gotický hrad. Co mu daly čtyři měsíce strávené ve vazbě za údajné hanobení prezidenta Husáka? A jak pečuje o nemocnou manželku?

Většina vašich fotografií ve mně vyvolává emoce, dost často soucit. Myslíte si, že můžou dělat lidi lepšími?

(Dlouze přemýšlí)

Ptal jsem se kdysi podobně spisovatele Arnošta Lustiga, jestli to dokážou jeho knihy, a říkal mi, že podle něj nedělají čtenáře ani tak lepšími, jako citlivějšími.

Přesně o to se snažím. Většinou pracuji na sociálních tématech, což je v současnosti spíš

zem se rozpomněla na dětství a všechny vůně dřeva tenkrát. Do očí jí stouply slzy a do krku tlukot srdce. Za pokličkou od remosky, která mizela v dál, viděla své mizející dětské sny. Musí něco udělat! Musí běžet za ním! „Počkej, půjdu s tebou!“ odvážila se nakonec slabě zavolat. Studený severák ale odnesl její slova daleko do hluku křižovatky...

A tak šla dál, jak je zvyklá, domů do tepla... Jen na mostě se zastavila o něco dýl než jindy. Jako vždy pozorovala hladinu Labe, plující spadané listí, kačenky... Pak se nahnula přes zábradlí a plivla do řeky, jako kdysi dávno, když s dětmi závodily, cí plivanec dopluje nejdál, a snily při tom, co je v životě čeká: statečný námořník a objevitel nových zemí, kočovný cirkusák a krotitel lvů, vědec, který objeví záračný lék... Teď už není s kým soutěžit, ale ten maličký ostrůvek pěny pluje pořád stejně. Když člověk plivne do řeky, pořád při tom může snít...

/M

okrajová záležitost, protože všichni chtějí být co nejdřív slavní umělci a touto cestou se tam propracují těžko. Mně to nevadí, protože fotografie mě neživí, jsem zaměstnancem Slezské univerzity (učí na Institutu tvůrčí fotografie v rámci Filozoficko-přírodovědecké fakulty, pozn. red.), takže si v tvorbě dělám, co chci a čemu věřím, nemusím se podbízet a brát něco jen kvůli kšeftu. Nikdy jsem se nepovažoval za profesionálního fotografa, celý život jsem se cítil svobodný. Snažím se fotografiemi na lidi působit, aby se zamysleli nad tím, že v životě jsou kromě radosti i starosti. Samozřejmě že se zaměřuji na divákovy city.

Daří se vám probudit v lidech soucit?

Těžko to změříte. Stejně tak pedagog neví, jestli něco předal svým žákům a studentům. Spousta lidí mi říká nebo i píše, jak je mé fotografie oslovily, dojaly a zasáhly. To mě samozřejmě těší. Ale jestli to má i nějaký společenský dopad, toť otázka.

A má to vliv na vás samotného? Rozplakala vás nějaká vaše fotka?

Stalo se mi to... Když se ve fotokomoře vyloupla z toho papíru, opravdu mě to dojalo, až jsem zaslzel. Málokdo by to asi pochopil, protože ten snímek není při prvním pohledu nijak nabitý emocemi. Jde o fotografii faráře, který stojí před stodolou poničenou bleskem. Provázek mě po zahradě po noční bouři a říkal mi: „Ten živel byl tak silný... Báł jsem se, aby se někomu něco nestalo.“ To vše jsem si vybavil, když jsem dělal tu fotku. Navíc s tím knězem mě pojilo přátelství, fotografoval jsem ho téměř třicet let.

Jak často se dojmete, když jste schovaný za hledáčkem fotoaparátu?

Stává se mi to. Jen je třeba být opatrný, trochu nad věcí. Když se dojmu hodně, je pak fotografování velmi problematické. Několikrát se mi to stalo, když jsem měl fotografovat na pohřbu. Tak to raději vzdám. Zrovna minulý týden jsem fotografoval neuvěřitelnou scénu, která mě zčásti dojala, ale hlavně naplnila velkou radostí a potěšením. Pracoval jsem na cyklu fotografií pro organizaci zajišťující domácí hospic. S jednou zdravotní sestřičkou jsme jeli do vesnické rodiny kousek za Olomouc. Ležel tam starší muž upoutaný na lůžko, ona ho hezky umyla a vysprchovala, převlékla do čistého a odvezla zpátky do postele. Pěkně ho uložila a přikryla. Až dojemně se o něho postarala. Byla u toho jeho manželka, usmívala se na něj. Oba byli velmi milí. Ptal jsem se jí, co takhle celé dny dělají. A ona řekla: „Když je muž takhle hezky čistý a upravený, vlezte si za ním do postele, několik hodin se k sobě tulíme a na chvíli si spokojeně zdímneme.“ Tak je sestřička poprosila, aby se chovali, jako kdybychom tam nebyli, že je vyfotím. Ona se chvíli sty-

děla, ale pak do toho šla. Nádherná scéna! Pro mě to bylo jako zázrak. Tak přirozené, tak čisté a tak hezké... Mně i sestřičce z toho stouply slzy do očí. Tak jsem ji objal...

Se spisovatelem Arnoštem Lustigem, který přežil několik koncentračních táborů, jsme se bavili i o tom, jak i v těchto podmínkách najít lidskost, ale také o utrpení. Ptal jsem se ho, kolik ho dostal do svých knih. Říkal mi: „Dal jsem tam toho maximálně půlku, protože jinak by mi to nikdo nevěřil.“ Jak vy dáváte utrpení na svých snímcích?

Celou kariéru fotografuji život na vesnici. A protože v ní taky sám žiju a znám ty problémy, romantické snímky byste u mě hledali marně. Vidím za tím i tu práci a starosti, taky závist, občas pomluvy. Ale přirozeně i lásku a vzájemnou pomoc. To vše tady je... Snažím se diváky fotografií nějak zasáhnout, ale v žádném případě je nechci citově vydírat. A hlavně nechci fotografované lidi degradovat, ponižovat. Nemohl bych fotografovat válečné utrpení. Člověk musí najít hranici a pořádně ji hlídat. Arnošta Lustiga jsem znal osobně, několikrát jsem ho fotil, byl to prima chlapík. Ke konci života byl vážně nemocný, ale choval se tak, že to na něm nikdo nepoznal. Nemluvil o tom, dělal jakoby nic. Tuhle jsem na něm obdivoval.

Mluvil jste o etice. Viděl jsem váš snímek z cyklu o narkomanech „Cesta ke svobodě“. Mladík si na něm aplikuje drogu do žíly. Zvažoval jste, jestli už to není za hranicí?

Podle mě není, protože to je pro narkomany běžná činnost, kterou dělají několikrát za den. Měl jsem spíš na mysli válečné události, mrtvolu, utrpení dětí. To bych nefotil. S narkomanem Davidem, který je na fotografii, co máte asi na mysli, jsem strávil řadu let, poznáte jsme se dobře.

Spřátelili jste se?

Seznámili jsme se v léčebně drogové závislosti. Tam nic nebral. Navázali jsme pěkný vztah. Pak jsem chtěl zachytit jeho začleňování do běžného života. Ale on se vrátil na ulici a zase do toho spadl. Dostal se do vězení, protože napadal lidi se stříkačkou v ruce. Navštívil jsem ho na Borech. Narkomanům jsem tam dělal přednášku. Bylo to celkem absurdní, protože já jsem v životě ani nekouřil, natož drogoval. Dokonce jsem tam tehdy přespal. Od té doby jsme se s Davidem občas náhodně potkali. Jenže ani vězení mu nepomohlo, zase drogy začal brát. Myslím, že už se nezmění, vytrvale pracuje na svém zničení. Pak odešel do zahraničí, hledal ho Interpol. Psychicky zlikvidoval rodiče, které několikrát vykradl. Pořád ho tolerovali a omlouvali. Nedávno mi volal, že potřebuje peníze. Nějaké jsem mu poslal a on si je ani nevyzvedl. Ztracený případ. Není mu pomoci...

Bylo vám ho někdy líto?

To víte, že ano. Byl pět let ve vězení, za tu dobu jsme si vyměnili mnoho dopisů. Psal mi samozřejmě, že už nikdy, že se poučil.

A při první příležitosti po drogách zase sáhl. Už mu nemám jak pomoci, ani přátelstvím, ani penězi. On je samozřejmě hned profetuje.

V dokumentu „Jindra ze Sovince“, který byl o vás natočen v roce 2006, jste v jednu chvíli zajásal, když jste potkal pro vás velmi fotogenický objekt - mladíka s kočárkem. Jak často se stane takový zázrak? Nebo si musíte fotky pečlivě připravovat a aranžovat?

Většinou nic nearanžuji. Fotografuji téměř denně. Teď nedávno jsem potřetí v kariéře fotografoval život ve vězení. V olomoucké Pevnosti poznání (výstavní prostor Palackého univerzity, pozn. red.) mám z těch fotografií výstavu „Ze tmy ke světlu“. Navštívil jsem několik věznic a tam jsem taky objevil mnoho fotogenických tváří.

Co vás na tváři na první pohled upoutá? To je nepopsatelné. Každého člověka můžete vyfotit, ale zdaleka ne všichni jsou fotogeničtí. Každá tvář nenese poselství o životě, které chci vyjádřit, které se mnou nějak souzní. Když narazím na takovou hlavu, můžu se zbláznit radostí (směje se). V olomouckém vězení mě třeba dostal jeden romský vězeň s uhrančivýma očima.

Vrah?

Ne, ale nějakého násilí se dopustil... Měl přezdívku Čert. O tom, které tváře mě oslovují, jsem už několikrát přemýšlel. A zdá se mi, že celý život hledám podobné rysy a výraz, podobný typ, dokonce i v zahraničí, kam občas jezdím fotografovat. Pořád vlastně dělám jednu fotku. Ale popsat tu tvář nedokážu.

Máte nějakou profesní deformaci? Když jdete po ulici, rozdělujete si lidi podle tváří na fotogenické a ty ostatní?

Na ulici moc nefotografuji. Ale vlastně ano – fotografuji, i když nemám u sebe aparát. Jen si ty snímky zaznamenávám do paměti. A když takovou charizmatickou hlavu potkám, mám velkou radost. Občas takového člověka dokonce oslovím, jestli bych si ho nemohl někdy vyfotografovat. Ale nejsem fotograf ulice, ta mi přijde moc anonymní, potřebuji o svých objektech něco vědět, abych se dostal pod jejich povrch a aspoň trochu je pochopil. Musím mít nějaké téma. Pak nefotografuju skoro nic jiného, koncentruji se jen na ně.

Je pro vás fotogenická tvář natolik důležitá, že si třeba nedovedete představit, že by ji vaše manželka neměla?

Moje žena nepatří do žádné kategorie (směje se). Ta se nechce fotografovat. Přesto je na mé nejslavnější fotce Přesilovka, která mě za totality dostala do vězení. Ale to vzniklo náhodně, že byla u toho. Jinak moc jejich fotek nemám.

Vaše manželka učila hudbu na stejné škole jako vy výtvarnou výchovu. Patří do kategorie žen umělců, které pro jejich kariéru upozadily tu svoji, jsou v jejich stínu, ale bez nich by jejich partneri sotva byli tak slavní?

Hrozně těžká otázka. Nikdy jsem ženu neomezoval, chtěl jsem jí také dát šanci, aby

vynikla. Vždy jsem ji podporoval v tom, co ji bavilo, a snažil se vytvořit podmínky, aby se tomu mohla věnovat. Je hudebnice, ale nebyla výkonný umělec. Pochází z Olomouce. Čekali jsme dítě, vzali se a ona za mnou odešla do Sovince, kde jsem učil. Ale snažil jsem se, aby i v Sovinci mohla vykonávat své povolání. V té malé vesnici jsme založili hudební školu. A sjížděly se k nám nadané děti z okolních vesnic, které by se jinak k této aktivitě nikdy nedostaly. Děti ji měly moc rády, byla vynikající učitelka. Měl jsem ale podmínku, aby pracovala jen na poloviční úvazek, aby se plně mohla věnovat dceři Monice.

Manželka už neučí?

Už rok je v sociálním zařízení, bojuje s těžkou chorobou. Každý den za ní jezdím. Je to deset kilometrů od Sovince. Vozím jí dobroty, které sám připravuji. Třeba různá ovocná pyré. Snažím se všechnu tu její péči o mě nějak vrátit.

Čím ji teď uděláte největší radost?

Tím, že za ní přijedu. Když to jde, naložím ji do auta a odvezu do města, chodíme na koncerty, na výstavy. A dvakrát třikrát do týdne ji vezmu do restaurace. Chodíme pořád do stejné a na stejné jídlo. Celý rok. Dáváme si pokaždé lososa. Nebo chodíme na zmrzlinu, tu má taky moc ráda. Na ty cesty se moc těší. Když se někdy stane, že přijedu pozdě a nestihli bychom to, přijde mi trochu zklamáná. Je to soukromé zařízení, je o ni opravdu dobře postaráno. Vozil jsem ji na infuze do Brna. Sháním nové léky i ze zahraničí, aby choroba neměla tak rychlý průběh. Jsem si vědom toho, že se nedá vyléčit a že to bude jen horší, ale bojujeme. Zatím může se mnou jezdit... Jsem moc rád, že v posledním dokumentu, který byl o mně natočený (film „Na tělo“, premiéra byla v únoru, pozn. red.), manželka vystupuje. Mám ji na záznamu, když byla ještě fit. Je tam asi třikrát, režisérka Libuše Rudinská s ní dělala krátké rozhovory. A poslední scéna je už z tohoto zařízení. Sedíme ve společenské místnosti a já jí čtu kratší povídky, aby udržela pozornost.

Vídá se i s dcerou?

Teď je tady zrovna Monika i s vnoučkem. Jinak už dvanáct let žije v Portugalsku, kam se provdala a kde koncertuje - hraje na flétnu, a učí na vysoké škole. Během čtrnácti dní tady měla čtyři koncerty. Na všech byla i manželka Agnes. Jeden byl v Janovicích u Rýmařova, kde poslední roky učila. Přišel tam ředitel školy a ona ho poznala. Poznala i bývalé kolegyně a žáky. Všechny je jmenovala! Z toho jsem měl obrovskou radost. Občas takhle zazaří... Ale když jsem ji pak večer vyzval zpátky, najednou měla obavy, kde bude spát. Z toho mě zase zamrazilo. Ale jinak mi přijde, že je tam spokojená, že to bere jako nový domov. Několikrát jsem ji přivezl k nám domů, jestli to tady pozná, jestli sem bude chtít, ale pokaždé zůstala sedět v autě. Nenutil jsem ji. Teď posledně vystoupila se mnou a šla dovnitř. Zdálo se mi, že to tady nepoznávala. A povídala mi: „Jsem tak rá-

da, že tady teď bydlí Monika s tebou.“ Jenže dcera zase za týden odjede do Portugalska. To už jsem jí vysvětlit nedokázal.

Takže dcera je po mamince: hudebnice a kantorka...

Ano, a taky stejně úžasná.

Dojme vás, když hraje?

Pokaždě. Miluju svou dceru a obdivuji, co dokázala. A jak vychovává syna a že díky ní umí nejen portugalsky, ale i česky. Monika s ním mluví výhradně česky, takže on rozumí, ale dlouho trvalo, než se rozmluvil. Ještě loni neřekl půl slova česky a teď mluví krásně. Snažíme se, aby tady byl co nejvíc mezi dětmi a češtinu si ještě zlepšil. Navíc on je velmi společenský, takže naváže kontakt hned. S dětmi i s dospělými.

Co vás naučila vaše manželka?

(Dlouze přemýšlí) Jako malý jsem chodil do hudební školy, deset let jsem hrál na klavír. Ale vedle manželky hudebnice jsem se doma styděl, samozřejmě pozná každý falešný tón. Manželka je na čisté zvuky přísná (směje se)... A jsem nepořádný. Manželka mě učila mít ve věcech řád. Ale nevím, jestli to mělo nějaký pozitivní výsledek. Nejvíc na ní oceňuji její charakter. Monika to má po ní. Nejen zodpovědnost, ale i morální zásady, kterým se nikdy nezpronevěřím. Toho si moc vážím.

Kdy pro vás byla největší oporou?

Hlavně když jsem byl za totality ve vězení. V 80. letech mě odsoudili za hanobení republiky na deset měsíců s podmíněným odkladem na dva roky. Čtyři měsíce jsem strávil ve vazbě na Ruzyni. Tehdy mi byla opravdu velikou oporou. Dokázala se postarat sama o dceru, které bylo deset let. Bylo to složité období i po mém návratu, po materiální stránce, ale i společenské. Děti se dceří vysmívaly, že její tatínek je zločinec. Nesměl jsem vstoupit do budovy, kde jsem učil a byl ředitelem školy. Skoro osm let jsem pak pracoval na státním statku...

Zažil jste i zklamání z toho, že lidi, kterým jste třeba předtím pomohl, najednou dělají, že vás neznají?

Občas někdo přešel na druhý chodník, když mě měl potkat, ale já jsem to vymazal z paměti. Netrápil jsem se tím. Udělal jsem za tím tlustou čáru. Ale jinak těch osm let na statku byla pro mě nejkrásnější doba mého života. Nikdo o mně jako o fotografovi nepsal, nikdo o mně nemluvil, měl jsem čas na svoji tvorbu, mohl jsem se naplno soustředit na práci. Samozřejmě jsem byl sledován StB, byl mi odposloucháván telefon. Ale udělal jsem tam fotky, které už nelze zopakovat. Nedávno jsme v Lomnici, kde tehdejší státní statek také hospodařil, uspořádali pouliční retrospektivní výstavu. Velkoformátové fotografie byly zahalené papírem, odhalily se až před místními. Byli nadšení, protože se na nich poznávali. Tehdejšími desetiletými dětem je už pětatřicet. Byla to velká švand.

Tu vaši fotku Přesilovka, která vás poslala do vězení, jsem viděl. A pořád nechápu, co na ní režimu vadilo...

Právě ten název. Byl pouze pracovní, popsal

jsem si tak její náhled. Na výstavu bych tu fotku samozřejmě takto nepojmenoval. Na té fotce je má žena s dcerou, obě hrají na flétny. Vpředu sedí funkcionáři na pódiu, za nimi je československá a sovětská vlajka a Husákův portrét, dole je poslouchají obyčejní lidé, kteří jsou v menšině. Proto ten název... I mně přišlo absurdní, že jsem se za takovou fotku dostal do vězení, ale režim asi hledal záminku, jak mi dát za vyučenou.

Jak vám rozsudek odůvodnili? Čím jste habanil prezidenta?

Vadilo jim, že na té schůzi poslouchalo tak málo lidí. Tvrdili, že jsem tu schůzi zesměšnil, a protože tam byl i Husákův portrét, vysmívám se prý i prezidentovi. Hájil jsem se, že tato fotka byla už vystavená na jednom filmovém festivalu. Říkal jsem, že to bylo myšleno pozitivně, že jsem na té schůzi vyfotil i snímky, kde bylo lidí víc. Ale tím jsem si spíš uškodil. Proběhla domovní prohlídka. Trvala asi třináct hodin. Odvezli všechny fotografie a náhledy, co našli. Všechny filmy, foťáky i zařízení. Všechno velmi pečlivě prošli a z fotografií udělali alba podle témat. Tím mi hodně pomohli, protože předtím jsem v tom měl nepořádek. A na tuhle práci bych neměl sílu ani trpělivost *(směje se)*.

Je hezké, že na všem hledáte to pozitivní...

Protože to je velmi osvobozující *(usmívá se)*. Všechny ty moje fotky zkrátka prošly a nenášli důvod, proč by mě zavřeli. Sociální fotky byly nevinné. Ale byl zákon o hanobení prezidenta. Mimochodem - přišlo mi velmi absurdní, že se nedávno mluvilo o jeho obnovení... Vybrali pět šest fotek, na kterých je obraz prezidenta. A třeba na nich chlapí pijí pivo, nebo je tam žena a muž s plynovou maskou, kteří si ji zkoušejí nasazovat před cvičením civilní obrany. To komunistickému režimu stačilo... Můj spis měl několik metrů.

Dala vám ta čtyřměsíční zkušenost v cele něco do života?

Byla to velká škola. Nejhorší bylo odtržení od rodiny, Agnes se pokoušela o návštěvu, ale to se nepodařilo. Hrozné bylo být tam bez fotoaparátu. Tím spíš, že jsem tam očima udělal mraky zajímavých fotek. To si pořád nesu v sobě a pořád je hledám. I proto se vracím do věznic.

Jaké v cele panovaly podmínky?

Osmdesátá léta, v Ruzyni bylo příšerné prostředí, šlapkové záchody, tři jsme bydleli v místnosti velké přesně na rozpažení rukou. Spali jsme na zemi na molitanech, ráno se musely složit, abychom se tam vůbec vešli. Sociální podmínky hrozné, ale mnohem horší byl psychický stres. Dokola mi opakovali, že tam budu i deset let. Velmi často jsem měl výslech.

Jak to probíhalo?

Vytáhli ze štosu pár fotek a musel jsem vyládat jejich příběh. Ptali se, co jsem každou fotkou chtěl říct. Estébáci mezitím jezdili za lidmi, které na fotkách našli. Chtěli mi dokázat, že jsem fotografie prodával, a tak se obohacoval. Lidé jim říkali, že jsem za fotky

nic nechtl, a tak že mi občas dali pár vajec, brambory nebo něco ze zabijačky. Estébáci z toho byli úplně hotoví. Čtyři měsíce hledali, na co mě dostat. Soudy se táhly asi rok. Nemohli mě propustit ze školství, tak jsem nejprve pracoval v knihovně pedagogického střediska, kde jsem balil knížky. Po rozsudku jsem se odvolal, pak se zase táhly soudy. Nejvyšší soud rozsudek potvrdil. Druhý den si mne zavolaal vedoucí odboru školství, že mi doporučuje, abych sám podal žádost o rozvázání pracovního poměru. To jsem udělal a do týdne jsem již pracoval na státním statku.

Měl jste zlost?

O mě nešlo... Báł jsem se nejvíc, abych nějak neohrozil dceru, která právě končila základní školu a chtěla jít na konzervatoř. Tam ji naštěstí vzali i s tím problematickým kádrovým posudkem. Já jsem byl i na tom státním statku šťastný. Mému oblíbenému tématu „Vesnice“ jsem se mohl věnovat naplno. Předtím jako ředitel školy jsem si musel vymýšlet pořád nějaké záminky, jak se dostat do rodin, teď jsem nic nemusel vymýšlet. Šest set lidí bylo najednou mými spolupracovníky a mohl jsem je kdykoli navštěvovat a fotografovat. Měl jsem volný přístup do kravínů, na pole, do dílen. Tehdy nejméně sto lidí v každé vesnici pracovalo v zemědělství, dnes se stejné práci věnuje desetina lidí. Měl jsem všude otevřené dveře, pracoval jsem i o víkendech. Bral jsem si služby, abych mohl být pořád mezi lidmi a fotit.

Koukám, že máte na krku dřevěný amulet. Věříte v jeho sílu? A věříte v Boha?

Snažím se žít jako křesťan. Pomáhat každému, kdo to potřebuje. Nemít zbytečné nepřátele. Snažím se nezavdat příčinu k násilí a hádkám. A amulet? Ten nosím patnáct dvacet let. Tím mi obdaroval kamarád Jan Naš, olomoucký sochař. Nedávno jsem doma uklízel a našel jsem i ty předchozí. Třeba krásné srdce, uprostřed kterého je vyřezán kříž. Teď nosím tohoto ptáčka. Nemá jednu nohu. Přišel o ni loni, když jsem dost ošklivě boural. Auto bylo na odpis, ale mně se nic nestalo. Zranil se jen dřevěný ptáček. Kamarád mi navrhol, že ho opraví. Ale mně se líbí i bez nohy.

časopis „Téma“ 7.9.2018

DOPISY ČTENÁŘŮ

Reakce na prosincové okénko

Technika stereotypu, jakou užívá ve svém prosincovém úvodníku šéfredaktor Vacek, není unikátní. Řekl bych, že v dějinách stereotypy milovali vládcové i davy.

„Komunisté byli vždy pátou kolonou Ruska a nepřáteli této země.“ Zajisté by se našlo v Čechách hodně lidí, kteří by toto hodnocení odmítli, ale zkusme něco jiného: „Sudetští Němci byli pátou kolonou Třetí Říše a chovali se jako nepřátelé Československa.“ Zní to věrohodně? Po válce moc Čechů neprotestovalo, když se se sudetskými Němci skutečně nakládalo jako s nepřáteli.

A co byl jejich „hřích“? Chtěli „Heim nach Reich“; skutečně neměli právo to chtít? Zničení Československa sice následovalo, ale oni byli pouze figurkou na šachovnici, určitě ne hrachem. Otázka zní: Proč při vysídlování Němců po válce, nepropukly v Praze masové demonstrace proti této jasné nespravedlnosti? Já si myslím, že důvodem bylo to, že dav (lid český?) přijal zjednodušený

stereotyp o sudetském Němci jako nepříteli! Jak to později bylo s Chartou? Byl Jiří Hájek nepřitelem socialismu? Ludvík Vaculík? Který dokument Charty požaduje likvidaci socialistického zřízení? Zrušení spojení se Sovětským Svazem? Nastolení kapitalismu? A přece to bylo jasné: „Hrsta zkrachovanců se snaží zničit socialismus a rozvrátit naši republiku“.

Podobnou logiku má tvrzení o komunistech z úvodníku. Neškodilo by, kdyby pan šéfredaktor uvedl nějaké příklady toho, že KSČM je nepřitelem Čech. Možná by se našlo něco v programovém vyhlášení z posledního sjezdu, možná v Haló Novinách, neškodilo by poskytnout důkaz. Vlastně možná se mylím, třeba stačí zvolat: „Republiku si rozvracet nedáme!“

Peter Dolina, USA

Milý Petře,

děkuji za Tvou poznámku. Tvoje názory mě vždy vedly k dalšímu přemýšlení. Přistěhovalci jsou vítanými hosty, pracují-li pro společné dobro země, do které přišli a pokud přijali její pravidla soužití. Hostitelé jim mají poskytnout občanství a spravedli-

vou svobodu. Po řadu století žili Němci v našich Sudetech, škoda, že jich tak mnoho vítalo Hitlera. Přiznáváme a litujeme toho, že jsme s nimi po válce krutě jednali - podle zločinného principu kolektivní viny. Je ale otázkou, zda měli právo rozbít zemi, ve které žili.

Vstoupit do politické strany je ovšem něco jiného než se narodit v menšině. V každém případě se „nemáme přidávat k většině, páčající zlo“. Z takové party lze vystoupit a usilovat o nápravu.

Máš pravdu, že jsem měl slova o komunistech volit pečlivěji. Ne každý komunista má stejnou vinu, ale každý, kdo se přidáváme k násilí - vědomě nebo nevědomě - se proviňujeme.

Komunisté, kteří svou stranu dál hájí bez přiznání jejich zločinů a svého podílu viny, škodí. Pokaždé veřejně popírají zločiny Ruska, např. sestřelení civilního letadla na Ukrajině, okupaci Krymu ... (není jejich vinou, že jsou zvaní do televize podle pravidla vyváženosti: „Na jednoho Hitlera jeden Žid“). Lžou a jsou pátou kolonou Putina a Číny.

/v

KAŽDÝ DEN MALOU RADOST

Vědět o svých slabínách a přijmout je. Vědět, že nic nepřijde samo. Říkat věci na rovinu. Snažit se dělat jen to, co má pro člověka smysl... Na to všechno si Jirka přišel ve svých devětadvaceti letech v protialkoholní léčbě.

Jaké jste měl dětství?

Vyrůstal jsem s rodiči a dvěma mladšími sestrami na vesnici a dětství jsem měl v pohodě. Měli jsme běžné rodinné vztahy, ačkoli ze strany tatíkových příbuzných nebyly nejvřelejší. Měl jsem hodně aktivní dítě - skaut, taneční kroužek, hrál jsem na trumpetu v dechovce, fotbal, šachy, myslivecký kroužek, orientační běh - jeden čas jsem měl až deset kroužků. A musím říct, že ve všem se mi dost dařilo. Hodně jsem četl, přečetl jsem nejméně knížek ze třídy. Když byla nějaká soutěž, většinou jsem vyhrál. A já vítězství bral jako samozřejmost, druhé místo byla pro mě prohra. Bral jsem vždy jen první místo, nic jiného...

Kdy jste s alkoholem začal a co vás k tomu vedlo?

Pít jsem začal o prázdninách po 9. třídě, měl jsem totiž nějaké peníze z brigád. Pak jsem šel do Trutnova na lesnickou školu. V Trutnově byl pivovar a laciné pivo. Kamarádi pili také, ale já pil víc. Mě vždycky tipovali na staršího, takže jsem nikdy neměl problém s tím, že by mi v hospodě nenalili. V polovině prvního ročníku jsem přepil 23leté kluky. Ten pocit prvenství jsem si velmi užíval. Byl jsem lepší než oni!

Léčbu jste nastoupil ve 29 letech, jak jste do té doby žil?

Postupem let se mi život scvrkl jen na práci a hospodu. Ve třetáku jsem se vykaš-

lal na školu, tak jsem šel na učňák do Svobody nad Úpou a pak jsem šel dělat dřevařinu do lesa. V práci jsem nepil, ale doháněl jsem to večer. Hospoda byl můj jediný koní-

ček. Posledních 5 let už mě nic jiného nezajímalo. Někdy jsem si pobyt v nonstopu protáhl na tři dny, 30 piv a k tomu 30 panáčků. Samozřejmě přišly průšvihy v práci. Jednou dvakrát mi to prošlo, pak mě vyhodili. Přecházel jsem na stále horší práci. Poslední tři roky jsem pil několik dní v kuse a taky jsem zjistil, že po kafi nemusím spát. Takže jsem pil, nespál, a ani nejedl, protože tělo už to nebralo... Uvědomoval jsem si, že to jde se mnou s kopce dolů... Byl to začarovaný kruh... Měl jsem u kamarádů za 300 tisíc dluhů, dnes už to mám splacené. Jednou jsem spočítal, že jsem propil za 2,8 mil. Kč.

Jaký byl ten poslední impuls k nástupu léčby?

Věděl jsem už dlouho, že mám s pitím problém, ale nechtěl jsem s tím nic dělat. Dokonce jsem si dvakrát naordinoval tři měsíce bez pití, abych přesvědčil sebe i ostatní, že nemám problém přestat. Mamka mi opakovala, ať se sebou něco dělám. Kamarádi mi říkali totéž, ale já jsem si to nepamatoval nebo jsem to nebral vážně. Věděl jsem, že to je se mnou špatný - hlavně poslední půlrok. Jednou jsem seděl v hospodě, v kapse 4.000

výplatu, ze které jsem chtěl dát mamce 3.000 splátku dluhu, a zbylo mi jen na cestu domů... Přišlo mi to všechno hrozný. Uvědomil jsem si, že nic nezvládám a všechny okolo sebe jen trápím. Říkal jsem si, že můj život nemá smysl a rozhodl se udělat to, na co jsem už delší dobu pomýšlel - skočit pod vlak. Byla noc. Šel jsem pěšky z náměstí na nádraží, a cestou vymýšlel text esemesky, kterou pošlu těsně předtím než skočím. Na nádraží jsem šel opodál a čekal dvě a půl hodiny, než přijel vlak... Děčila mě vteřina od toho, že jsem neskočil...

Co se ve vás v tu chvíli odehrávalo?

Bál jsem se bolesti... A pak tam bylo ještě něco, co neumím pojmenovat. Něco mi říkalo, že není dobře, abych to udělal...

Co bylo dál?

Sedl jsem si na zem a rozbřečel se. Pak jsem volal svým kamarádům Dágovi, Píďovi a Med'ouroví, kteří mě odvezli domů. Druhý den jsem šel za lékařkou, která mně navrhla protialkoholní léčbu. Sepsal jsem motivační dopis a životopis a do 14 dnů jsem nastoupil do Nechanic.

V léčbě jste byl pět měsíců, jaké byly začátky?

Začátky byly těžké - alkohol byla pro mě jediná radost v životě, které jsem se musel vzdát. Nedovedl jsem si představit, že bych bez toho mohl žít...

Čím jste tu radost nahradil?

Během léčby jsem získal jiný pohled na svět. Začal jsem zase číst. Naučil jsem se radovat z maličkosti. Když prší, raduju se, že prší. Každý den může mít člověk nějakou radost. Stačí se rozhlédnout. Mám rád les. Když mi je těžko, jdu do lesa.

Mám už od školy hodně rád metalovou hud-

bu, jezdím po koncertech a festivalech. A jde to i bez alkoholu, užívám si to stejně, možná víc. Metal je pro mě odreagování od běžných starostí. Na chvíli vypnu a nevnímám realitu. Nedávno jsem třeba objevil kapelu K2, jsou skvělí. Byl jsem na padesáti jejich koncertech a mám z toho obrovskou radost - člověk se doslova vznáší nad zemí. Hudba je pro mě radost, nabíjí mě a umím si ji vychutnat.

Jaký je v léčebně režim?

V Nechanicích je dobře promyšlený systém léčby, pevný řád, pravidelný režim a velmi přísné podmínky. Jeden pán, který tam byl za svoji ženou, říkal, že to máme tvrdší než on na vojně. Ale právě proto má léčebna velkou úspěšnost v dlouhodobé abstinenci. Každý závislý se totiž naučí podvádět, aby měl na chlast, drogu či gamblérinu, a bravurně lhát - dokonce tak, že těm lžím začne sám věřit. A právě tím tvrdým přístupem, který trestá i malý prohřešek, se člověk opět naučí přemýšlet „normálně“, a navíc ho to připraví do běžného života, kde sankce přichází v podobě ztráty blízkých. Léčba se dělí na pracovní terapie, sportovní, terénní (chůze, procházky), osobní povinnosti související s rozvojem ducha, skupinové a samozřejmě psychoterapie komunitní a skupinové. Přijít na to, proč a co mě vedlo k závislosti, je to nejtěžší. Kolikrát si člověk myslí, že je úplně na dně, a za 14 dní je ještě hlouběji. Je to hodně náročné, ale účinné.

Neměl jste někdy chuť tam odsud utéct? Skoro každý má období, kdy by nejraději odešel, kdy je toho na něj moc. Obzvláště, když zjistí své špatné stránky, které celý život popíral. Samozřejmě i já pomýšlel na odchod, ale zvládl jsem to, a dobře to dopadlo.

Na co jste si v léčebně přišel? Proč jste pil?

Chtěl jsem být ve všem nejlepší - i v pití... Na základní škole viselo často moje jméno na nástěnce, byl jsem vítěz v běhu na 1500 m, v závodech na běžkách, přečetl jsem nejvíce knížek, na brigádách jsem dělal nejvíce. Ve všem jsem musel být první. A v pití jsem byl taky dobřej. Přepil jsem starší chlapy, a navíc jsem podle chuti dokázal odhadnout, jak silná je třeba domácí slivovice, nebo jsem podle chuti piva rozeznal, kolik ho ještě zbývá v sudu. Bylo to bizarní. Zpočátku to byla jízda, ale pak mi začaly docházet síly...

Takže tu potřebu být první už nemáte?

Ona tam pořád je, ale snažím se ji ventilovat jinde. Třeba na koncertech: od školy mám starou džísku, na které mám 535 kovových pyramid. Co vím, tak nikdo zatím neměl těch pyramid víc. Pak mám na rukách vysoké kožené stahovávky - taky jsem u nikoho neviděl větší. A aby toho nebylo málo, tak mám červenou koženou sukni, to taky nikdo nemá.

Takže v tomhle si ukájím tu svou potřebu prvenství a hrozně mě těší, když někdo na koncertě přijde a chce se se mnou třeba vyfotit... Samozřejmě ale vím, že potřeba být první je nesmysl.

To je otázka, co je horší: když se potřeba být první ventiluje nezřízeným pitím nebo třeba manipulací druhými lidmi, lži, demagogií... Závislost na alkoholu je vidět a nutí člověka něco s tím dělat, kdežto s manipulátorem třeba ve vysoké funkci stěží někdo pohne...

Je to práce na sobě samém. Léčba člověku otevře oči, vyčistí ho na duši. Člověk vidí to, co předtím neviděl. Přijde na to, co na sobě nechce vidět, a naučí se to postupně přijmout. Přijít na to, proč piju, není úplně jednoduché. Většinou člověku uvnitř něco chybí nebo přebývá. Chlast je ventil, kterým něco přebíjím...

Je těžké to vydržet?

Nejdůležitější je rozhodnout se. Bažení (nutkavá chuť se opít) může přijít kdykoli a člověk by měl vědět, co v tu chvíli bude dělat. Já si jdu zaběhat nebo do lesa nebo si vyjedu autem. Prostě přežít ten nástup, který trvá třeba hodinu. Vymezit si situace, které jsou rizikové, a vyhýbat se jim. Nesmím samozřejmě ani kapku, ale někdy mi to nedá, a čuchnu si k pivu nebo slivovici. Měl jsem je rád. Chtěl bych říct, že už se nikdy nenapiju, ale neodvážím se to říct - nikdy neříkej nikdy. Samozřejmě mám v plánu do smrti nepít. A abych byl upřímný, v těžkých chvílích mě drží nad vodou i má ješitnost, což nerad přiznávám, ale je to tak. Vždycky zní líp, když řeknu, že nepiju tři roky, než kdybych řekl měsíc nebo půl roku... A když to poruším, budu začínat od nuly.

Jaké jste v léčebně potkal lidi?

Docela zajímavé a ze všech možných oborů. Byl tam třeba kamarád, který se šel léčit jako velitel výsadkářů. Pak abstinovat 12 let. Změnil práci, musel absolvovat nějaké manažerské večírky, začal pomalu pít a propil se až k další léčbě. Existuje nepatrné promile lidí, kteří po určité době abstinence mohou začít pít, a nic se nestane. Naprostá většina ale sklouzne zpět do závislosti. Proto to nemůžeme pokoušet.

V léčebně je člověk chráněn před reakcemi okolí nebo možnostmi se napít. Jaký byl návrat do reality?

Občas se najde nějaký provokatér, ale není jich mnoho. Každému řeknu, že nepiju a proč. Většina to pochopí. Dřív jsem neměl nic, jenom ten chlast, teď můžu cokoli, jen nemůžu chlast. Takže pořád to je dost výhodná výměna...

Abstinujete od března 2015, ale kontakt s Nechanicemi si udržujete stále...

Ano, jezdím tam s jedním kolegou na tzv. opakovačky. Zpočátku jsme jezdili častěji, teď jednou za rok na týden. Potkáme se tam s ostatními. Jednak si tam zkusíme pravidelný režim, trochu si tam přizpůsobíme hřebínek, aby nám nenarostlo ego, a na druhou stranu to je motivace pro lidi, kteří se tam léčí a vidí, že bez alkoholu to jde. Je hezké vidět třeba lidi, kteří 10-12 let abstinují, jsou čistí, doslova září. Člověk si také připomene, co by ho čekalo, kdyby znovu začal... A vždycky si přijdeme na něco nového pro sebe. Mám výbornou terapeutku, teď k ní chodím jednou za dva měsíce...

Jaké máte plány do budoucna?

Mám práci, která mě baví. Mám přítelkyni, se kterou plánujeme svatbu a společný život. Vyřizuju hypotéku, protože si chceme upravit bydlení u rodičů. Jsem spokojený. S čistou hlavou se všechno zvládá líp. Maminka říká, že štěstí přeje připraveným. Spousta lidí si myslí, že něco přijde samo, nebo že až se něco stane, budou mít teprve radost. Ale to je nesmysl. Euforie z doktorátu trvá týden, pak nastanou všední dny. Radost z nového auta nebo bytu trvá měsíc, pak také zevšední. Je potřeba mít radost každý den, drobnou radost každý den...

/M

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

neděle 13.1. Svátek Ponoření Pána

7.15 h. Letohrad Iz 42,1-7 Ž 29
8.45 h. Lukavice Sk 10,34-38
10.15 h. Orlice Lk 3,15-16.21-22

sobota 19.1. 18 h. Lukavice

neděle 20.1. 2. v mezidobí

7.15 h. Letohrad Iz 62,1-5 Ž 96
8.45 h. Mistrovice 1 Kor 12,4-11 J 2,1-12

10.15 h. Orlice - ekumen. bohoslužba

sobota 26.1. 18 h. Mistrovice

neděle 27.1. 3. v mezidobí

7.15 h. Letohrad Neh 8,2-10 Ž 19
8.45 h. Lukavice 1 Kor 12,12-30
10.15 h. Orlice Lk 1,1-4; 4,14-21

sobota 2.2. 18 h. Lukavice

neděle 3.2. 4. v mezidobí

7.15 h. Letohrad Jer 1,4-19 Ž 71
8.45 h. Mistrovice 1 Kor 12,31-13,13
10.15 h. Orlice Lk 4,21-30

sobota 9.2. 18 h. Mistrovice

neděle 10.2. 5. v mezidobí

7.15 h. Letohrad Iz 6,1-8 Ž 138
8.45 h. Lukavice 1 Kor 15,1-11
10.15 h. Orlice Lk 5,1-11

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: BarBar Design, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741